

Bisaya

Nag-unang Sinemanang Magasin Sa Binisaya

Mayo 22, 2019

Karon,
Available na sa
National Bookstores
ug Merriam &
Webster Bookstores
Nationwide!

Mga Sugilanon:

**Ang Babaye Sa
Simbahan Sa
Yotsuya**

Ni Emeterio S. Sumagang

**Ang Kinabuhi,
Suwerte-Suwerte
Lang**

Ni Guillermo S. Nabua

**JODI
STA. MARIA**

Artikulo:

**Unod Karon Sa
Estorya Ang
Grafted Nga
Paliya**

Ni Zac B. Sarian

Balak Sa Semana:

Dagkong Mga Balod

Ni Ricardo Malubog Tubio, Sr.

MANILA
BULLETIN
PUBLISHING

9 771016 623224
ISSN 0116-23-22

EESM
BOOKSTORE

Jodi Sta. Maria,

Excited nga Nakabalik sa Primetime

Gipagawas na sa ABS-CBN ang *pilot episode* niini niadtong Abril 29. Ug base sa Kantar Media, ang teleserye mitala og 22.2% sa *TV rating* tandi sa karibal nga programa, ang “Love You Two”, usa ka GMA-7 teleserye nga gibidahan nila ni Jennylyn Mercado ug Gabby Concepcion, nakakuha lag 13.9%.

Ang maong teleserye maghulagway sa usa ka sayop nga nakausab sa kinabuhi sa unom ka abogado, ug misangko sa pagpaunlod nila sa balaod nga mao untay ilang ipatigbabaw.

Human sa aksidente diin nabanggaan nila ang usa ka babaye, nga nangidnap diay og bata gikan sa ospital, ang grupo nila ni Juris (Bela Padilla) nakahukom nga ilubong ang lawas sa biktima. Ug sa konsensiya ug

kaluoy nga napatay nila ang gituohang inahan, giatiman niya ang bata ingon nga iyang anak.

Apan ang tinuod nga inahan sa bata, si Fina (Jodi Sta. Maria) desperadong nagpangita sa iyang anak. Hangtod nga nakaabot siya sa dapit sa grupo ni Juris, duol sa gilubngan sa lawas sa napatayng babaye, nga wa magdugay nadiskobrehan usab sa mga awtoridad.

Sa dihang nameligro ang ilang kaugmaon ug karera, ang kampo ni Juris desperado usab nga milihok aron mapanalipdan ang ilang mga ngalan, hangtod nga miresulta sa panagsumpaki sa duha ka babaye nga parehong nangangkon nga sila ang inahan sa usa ka bata.

Dili na lang nato sumpayan kay basin og mahimo tang *spoiler* sa mga naghinam-hinam nga makatan-aw sa matag *episode* sa “Sino Ang May Sala Mea Culpa”.

Apan gipaneguro ni Jodi nga malingaw gyod mo ani.

Ang bag-ong programa nga maoy hulip sa *timeslot* sa “Halik”, giapilan usab nila ni Bela Padilla, Kit Thompson, Ketchup Eusebio, Ivana Alawi, Sandino Martin, Tony Labrusca, Janice de Belen, Boboy Garovillo, ug Agot Isidro. — **22**

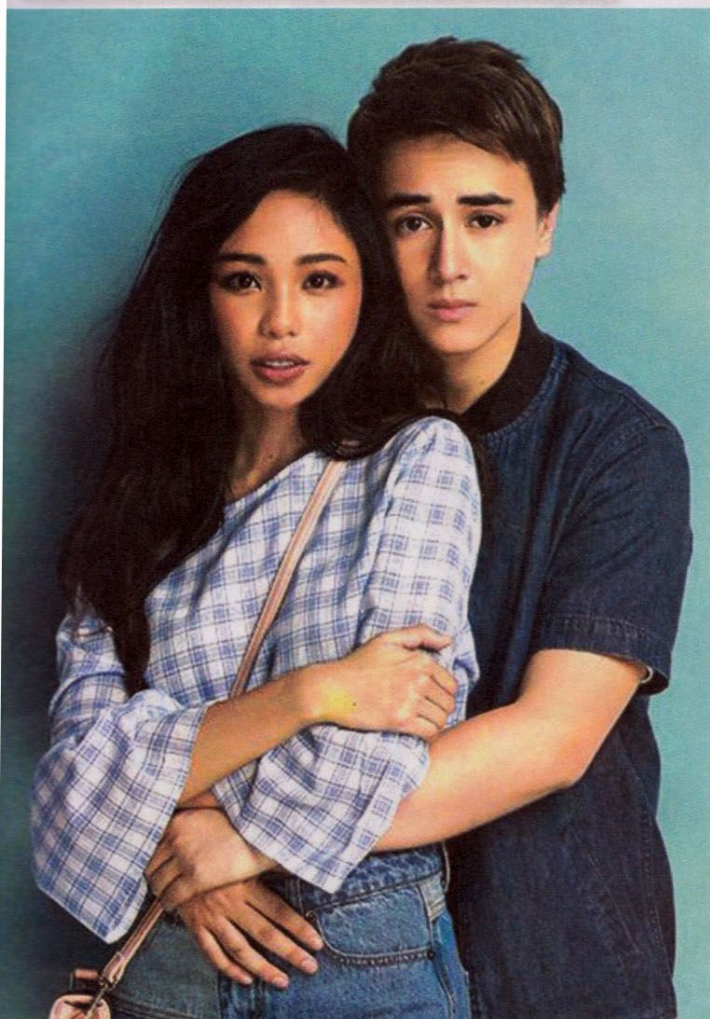
Sa Atong Hapin

Ni HIMAYA A. DAGOHYO

GAHINAM-HINAM apan gikulbaan.

Kini ang gibatyag ni Jodi Sta. Maria sukad pa niadtong nag-*promote* sila sa “Sino Ang May Sala Mea Culpa”, ang bag-ong teleserye niya sa ABS-CBN. Ang programa maoy naghatag niya og kahigayonan nga makabalik sa *primetime*. Ug suwerte siya kay nakauban niya ang batan-on apan dekalibre nga mga aktor ug aktres ning atong panahon karon.

Dako ang pagpasalamat ni Jodi sa Ginoo ug sa mga tawo nga mingsalig sa iyang katakos, kay human sa upat ka tuig, makita na usab sa iyang mga *fan* ang iyang akting sa *primetime*, inigkahuman sa “The General’s Daughter”.

EDWARD BARBER,

DILI MAKIGRELASYON KANG

MAYMAY ENTRATA

ARON MOANGAT ANG KARERA

GIANGKON ni Edward Barber, 18 anyos, nga daghang taga *showbiz* ang naghunghong niya nga makigrelasyon sa iyang ka-love team nga si Maymay Entrata, 21 anyos, aron labi pang moangat ang iyang karera.

Apan bisan pa niini, misupak ang iyang tanlag ug wala magpadala sa mga sulti-sulti sa uban. Iyang giaplay ang nakat-onan sa Bahay ni Kuya nga maghinay-hinay. Modiskobre lang siya sa iyang gisudlang karera, dili magdali ug dili mosawom kay basin og dili na makatunga.

"The best things in the world, the best things you should love, are things that you gain slowly," matod ni Edward

Nakat-on kuno si Edward sa mga tawo nga iyang nakaila sa *showbiz*. Kay gikan sa ilang kasinatian, iyang nasabtan nga labing maayo nga magsugod una isip managhigala.

"Pag relationship, you don't have to be very experienced to know this. Of course, you show your best self to them, 'tapos unti-unti lumalabas 'yung flaws, 'yung mga perks na hindi mo pa alam. So, start from friendship, and we go from there," pahayag sa ulitawo.

Wala pa kunoy karelasyon karon sa Edward pero duna na siyay puppy love niadtong 13 anyos pa siya.

Sila si Edward ug Maymay parehong *housemates* sa "Pinoy Big Brother: Lucky Season 7" niadtong 2016. — **B**

Jo Berry, Wa Magdali nga Makauyab

GIBUTYAG ni Kapuso actress Jo Berry nga wala siya magdali nga maka-boyfriend bisan pa og membro siya karon sa NBSB o *no boyfriend since birth*.

Unsa ba gyod ang gipangita niya sa usa ka lalaki?

Gipadayag sa *Onanay star* nga wala pa siya masayod pero gipangiguro niya nga kini mahigugmaon ug dawaton unsa man ang iyang pagka tawo.

Maoy iyang gialinga karon ang trabaho sa *showbiz*. Wa man sad kunoy problema niya kon ugaling moabot ang maong lalaki sa iyang kinabuhi. Apan sa pagkakaran, wa pa siya magpangita ug *preoccupied* siya sa iyang mga commitment sa mother network.

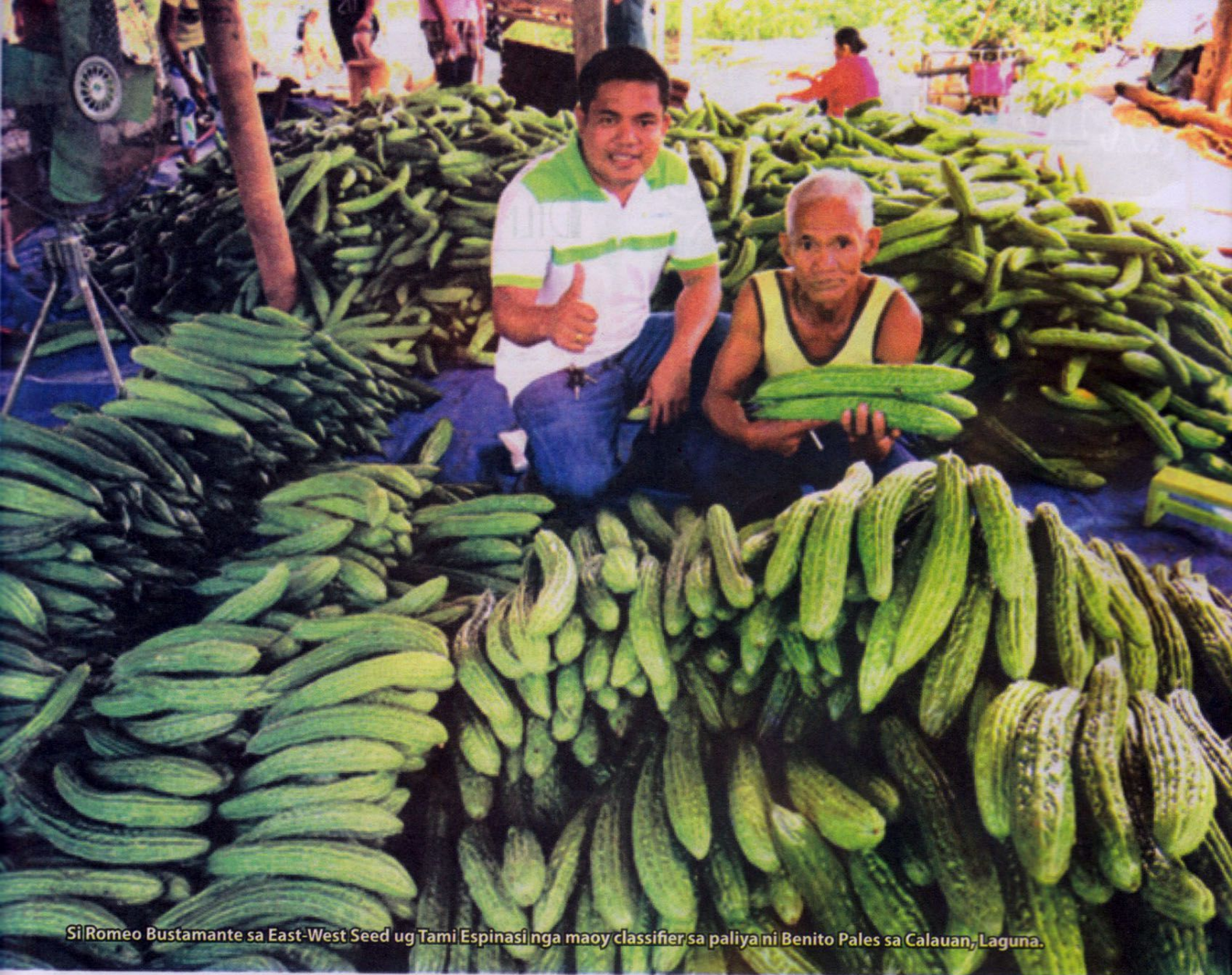
Aron moangat pa ang iyang karera, gusto sa 25 anyos nga dalaga nga sulayan ang lainlaing natad sa

pag-arte. Kon mahatagan og laing kahigayonan, gusto niya nga ma-explore ang nagkalainlaing side sa pag-arte ilabi na sa drama nga iya nang nasugdan.

Hangtod karon, wa magdahom si Jo nga mahimo siyang inspirasyon sa mga tawo nga sama niya, nga tawgon sa uban og "*little people*." Maoy iyang pangandoy kaniadtong nga mosulay lang sa *showbiz*. Apan karon nakahatag na siyang pagtulun-an sa mga tawo.

Sa pagkakaran, dunay bag-ong pelikula si Jo nga giulohag "*Kiko en Lala*" nga ipagawas sa mga sinehan sa Mayo 22. Kauban niya sa cast sila si Super Tekla, Kiray Celis, Derrick Monasterio, Divine Tetay, ug Kim Domingo. — **B**

Si Romeo Bustamante sa East-West Seed ug Tami Espinasi nga maoy classifier sa paliya ni Benito Pales sa Calauan, Laguna.

UNOD KARON SA ESTORYA ANG GRAFTED NGA PALIYA

Ni ZAC B. SARIAN

ANG gipasa-pasa karon nga estorya sa mga mananomay og utanon mao ang kalabotan sa *grafted* kun dinugtong nga paliya. Ngano? Tungod kay kapin sa doble ang maani kon itandi sa dili *grafted* nga semilya.

Ang *grafted* nga paliya usa sa labing bag-ong produkto sa Farm Ready Seedling Corporation sa East-West Seed nga gipagawas kaniadto lang miaging tuig aron masuwayan sa pipila ka mag-uuma sa Tunga-Tungang Luzon ug Calabarzon nga gilangkoban sa Cavite, Laguna, Batangas, Rizal, ug Quezon.

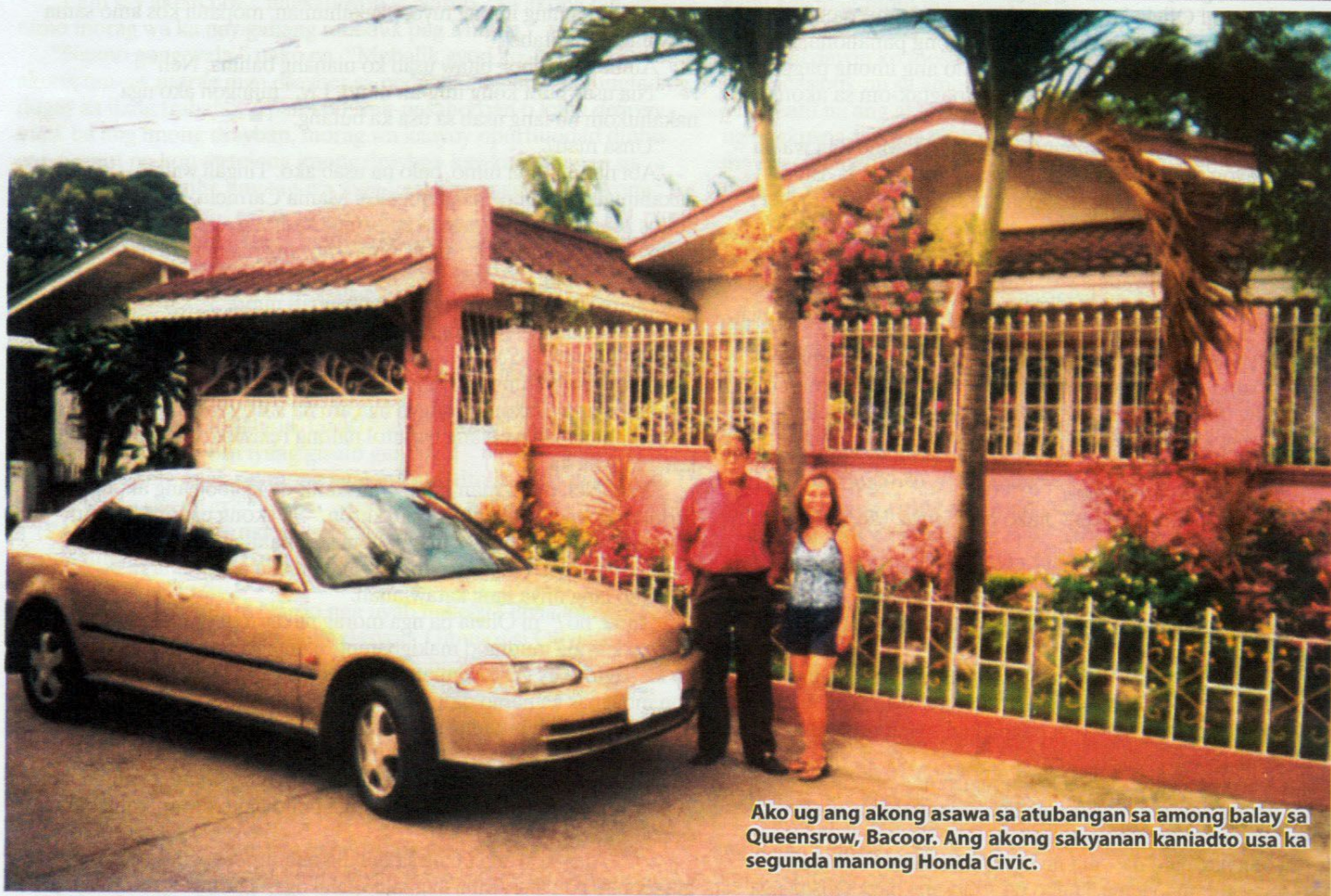
Usa sa nakasuway nga mananom niining dinugtong nga paliya mao si Doming Castro sa Floridablanca, Pampanga, matod ni Ric Reyes, ang

Ang naghimunga nga grafted nga paliya.

GIKAN SA HAGNAYA NGADTO SA MALAKANYANG

Ni ALITO L. MALINAO

Ako ug ang akong asawa sa atubangan sa among balay sa Queensrow, Bacoor. Ang akong sakyanan kaniadto usa ka segunda manong Honda Civic.

*There is no chance, no destiny, no fate that can circumvent
or hinder or control the firm resolve of a determined soul.*

~Ella Wheeler Wilcox

(Gula 4)

Matial Law

SEPTIYEMBRE 21, 1972. Gideklarang ni Marcos ang Martial Law sa tibuok nasod. Giwagtang ang kagawasan sa prensa ug gipaserhan ang tanang mantalaan ug magasin lakip na ang gimantala sa Liwayway Publishing, Inc. Tungod kay serado ang Liwayway, kaming tanang empleyado nawad-an og trabaho.

Nakatapos na ako sa akong kurso sa FEU ug tulo ka

tuig pa lang sukad sa akong pagkaminyo. Niadtong tungora nag-abang kami ug ang akong misis og usa ka gamayng kuwarto nga haduol ra usab sa amo kanhing *boarding house*. Kay ang gisaligan mao ra ang akong suweldo nga P120 kada buwan, ang *minimum wage* niadtong panahona, kulang pa kini sa among panginahanglan. Sa sulod sa kuwarto, didto ang among de bomba nga kalan, ang among gamayng taladkan-anan ug katre nga hinimo sa playwod.

Wala pa kamiy mga gamit. Kay niadtong tungora, gusto kaayo akong motan-aw og basketbol sa telebisyon diin ang mga sikat nga mga *player* sila si Jaworski, Atoy Co, Yoyong Martires ug uban pa sa *team* nga Crispa ug Toyota. Kini ang gikabuangan kanhi sa mga tawo ug usa ako ka *diehard* nga *fan* sa Crispa. Maglagot ako kon mailog na ni Jaworski ang bola ug idagan ngadto sa ilang *court*. Akong idolo si Yoyong

Gera Ba Ang Bugtong Makasulbad Sa Suliran Sa Spratlys?

Ni ALITO L. MALINAO

NAPIKAL tingali gumikan sa mga balita nga gikan mismo sa militar nga midagsang ang daghang mga lantsang Insek sa Isla sa Pag-asa, gipasidan-an ni Presidente Duterte ang China sa dili pagpanghilabot sa mga isla sa Kalayaan nga gipangag-iya sa Pilipinas.

Sa iyang pagpangampanya sa Puerto Princesa sa Palawan sa entrada sa Abril, maisogong mipahayag si Duterte nga kon magpadayon pagpanghilabot ang China, mapugos siya pagpadala og sa ka “suicide mission” aron pag-abog sa mga Insek gikan sa Kalayaan.

Matod pa niya ngadto sa China: “Dili ako mangaliyupo ni mohangyo apan sultihan ko kamo nga ayawg hilabti ang Pag-asa kay aduna miy mga sundalo diha. Basin og mapugos ko pagpadala og usa ka suicide mission batok kaninyo.”

Daghan ang nahingangha sa pasidaan ni G. Duterte. Sukad siya molingkod pagka presidente sa tuig 2016, karon pa siya magpakita og kalagot ngadto sa mga Insek. Ang kanunay niyang gipahayag mao nga higante ang China ug dili kita makasugakod nga makiggera sa maong nasyon.

Ang nagsugnib sa kapungot sa presidente mao ang report gikan sa Western Command nga mokabat sa 275 ka sakyanan sa dagat nga

giingong kabahin sa puwersa sa kadagatan sa China ang nakita sa kadagatan duol sa Pag-asa sukad sa Enero niining tuiga.

Ang pasidaan sa presidente gisundan sa pagsang-at og mga protesta-diplomatiko sa Departement of Foreign Affairs (DFA) sa embahada sa China sa Manila.

Apan unsay gitubag sa China?

PILA ka adlaw sukad ikapahungaw ni G. Duterte ang iyang kapungot ngadto sa China, mipagawas og usa ka opisyal nga pahayag ang Ministry of Foreign Affairs sa Beijing nga nag-ingong ilaha ang kinatibuk-ang South China Sea ug walay usa nasod nga magdili sa ilang mga lantsa sa pagsulod-gula sa bisan diing dapit sa Spratlys. Midugang pa pag-ingon ang tigpamaba sa China, si Lu Kan, nga sulod sa kaliboan ka tuig, ang ilang mga mulupyo gawasnon nga nangisda ug naglayag sa maong kadagatan. “Busa walay usa ka nasod nga angay mobabag kanila,” matod pa sa tigpamaba.

Midugang hinuon pag-ingon si Lu nga kon unsa may panagbangi sa mga nasod, angayng husayon pinaagi sa negosasyon ug dili pinaagi sa puwersa-militar.

Ang Spratlys, nga gitawag og “Nansha” sa China, giilogan dili

lamang sa China ug Pilipinas apan sa Vietnam, Malaysia, Taiwan ug Brunei Darussalam usab.

Sa usa ka desisyon ng giluwatan niini sa 2016, giila sa Permanent Court of Arbitration (PAC) sa The Hague ang soberanya sa Pilipinas sa mga isla sa Spratlys nga atong giangkon o diin aduna kitay mga sundalo. Wala ilha sa China ang maong desisyon bisan kon ang China mipirma sa United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS) nga maoy nagtukod sa PAC.

Unsay mahitabo karon?

SA iyang pahayag, gipatin-aw ni Lu nga angayng husayon ang panagbangi sa mga nasod labot kon kinsay may soberanya sa Spratlys pinaagi sa malinawong negosasyon. Apan wala niya angkona nga ila ang mga lantsa nga mingsulod sa teritoryo sa Pilipinas ug hangtod karon wala usay balita nga mibiya na sa kadagatan sa Pag-asa ang mga Insek.

Ang tinuod, dugay dang gipahayag sa Manila ug Beijing ang ilang intensiyon nga masulbad ang inilogay sa lugar pinaagi sa malinawong panagsabot-sabot. Gani, sukad pa sa tuig 2002 gilaraw na sa Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) ug miuyon ang China nga magmugna og usa ka Code of Conduct (COC) nga mao untay himoong behikulo aron magkasabot ang mga *claimant* sa Spratlys. Apan hangtod karon, pulos lamang pasalig ang gihimo China ug nagpabilin nga usa ka damgo ang COC.

Mga militante batok China

DILI lamang kay ang gobyerno kondili ang mga grupong militante usab ang nagprotesta batok China gumikan sa gihimo niini sa Spratlys. Sa miaging Abril 9, usa ka dakong *rally* ang gihimo sa mga militante, pinangunahan sa Bagong Alyansang Makabayan o Bayan, sa atubangan sa embahada sa China sa Makati.

Kahibudnganan kining maong panghitabo tungod kay sa una, ang mga militante nga kaalyado sa Communist Party of the Philippines o CPP, nga gipangulohan ni Jose Maria Sison, nagsugod man isip usa ka Maista o disipulo ni Mao Zedong sa China. Giingon man gani nga gihatagan og pinansiyal nga ayuda ang CPP ug ang puwersa-militar niini, ang New People's Army (NPA), sa gobyerno sa China. Kanhi, ang ilang mga *rally* sagad sa atubangan sa embahada sa Amerika. Apan karon giapil na nila ang China sa ilang mga demonstrasyon.

Asunto sa ICC

DUNGAN-DUNGAN sa pasidaan ni Duterte ngadto sa China, nagpasaka usab og usa ka asunto ang pipila ka dagkong opisyal batok kang Presidente Xi Jinping sa China sa International Court of Justice o ICC. Matod pa sa asunto nga gipasaka nila ni kanhi DFA Secretary Albert del Rosario ug kanhi Ombudsman Conchita Carpio-Morales, gilapas ni Xi ang katungod ug panginabuhi sa mga mangingisdang Pilipino sa Scarborough Shoal nga ilang giokupar pila na ka tuig ang minglabay. Sumala sa asunto, si Xi sad-an sa gitawag og *crime against humanity* o krimen batok sa katawhan sa pag-implementar niini sa sistematikong pagkontrolar sa South China Sea.

Apan sa akong paniid, nagsamok-samok lang ang asunto nga gipasaka batok kang Xi sa ICC sa duha ka rason: una, ang China dili membro sa ICC ug bisan kon modaog si del Rosario ug Morales, unsaon man pagpugos sa ICC nga masunod ang hukom niini. Ang ikaduha, mibiya na usab ang Pilipinas gikan sa ICC nga miepekto kaniadtong Marso 17. Ang desisyon sa pagbiya sa Pilipinas sa ICC naggumikan sa kapungot ni Duterte sa pagpanghilabot sa korte-internasyonal sa dugoong gera batok droga ni Duterte.

Human sa iyang pagpasidaan sa Puerto Princesa, wala na kitay nadungog gikan kang Duterte bahin sa Spratlys. Kon atong hunahunaon, dili maayong ipaagi sa hulga o panganti ang atong itubag sa pagpanamastamas sa China sa atong soberanya. Angayng kalmado kita ug angay ipaagi sa diplomasya ang tanan. Matod pa mismo ni Duterte, wala kitay dag-anan sa China kon maggera. Usa kini ka kamatuoran nga dili nato angay hikalimtan. —

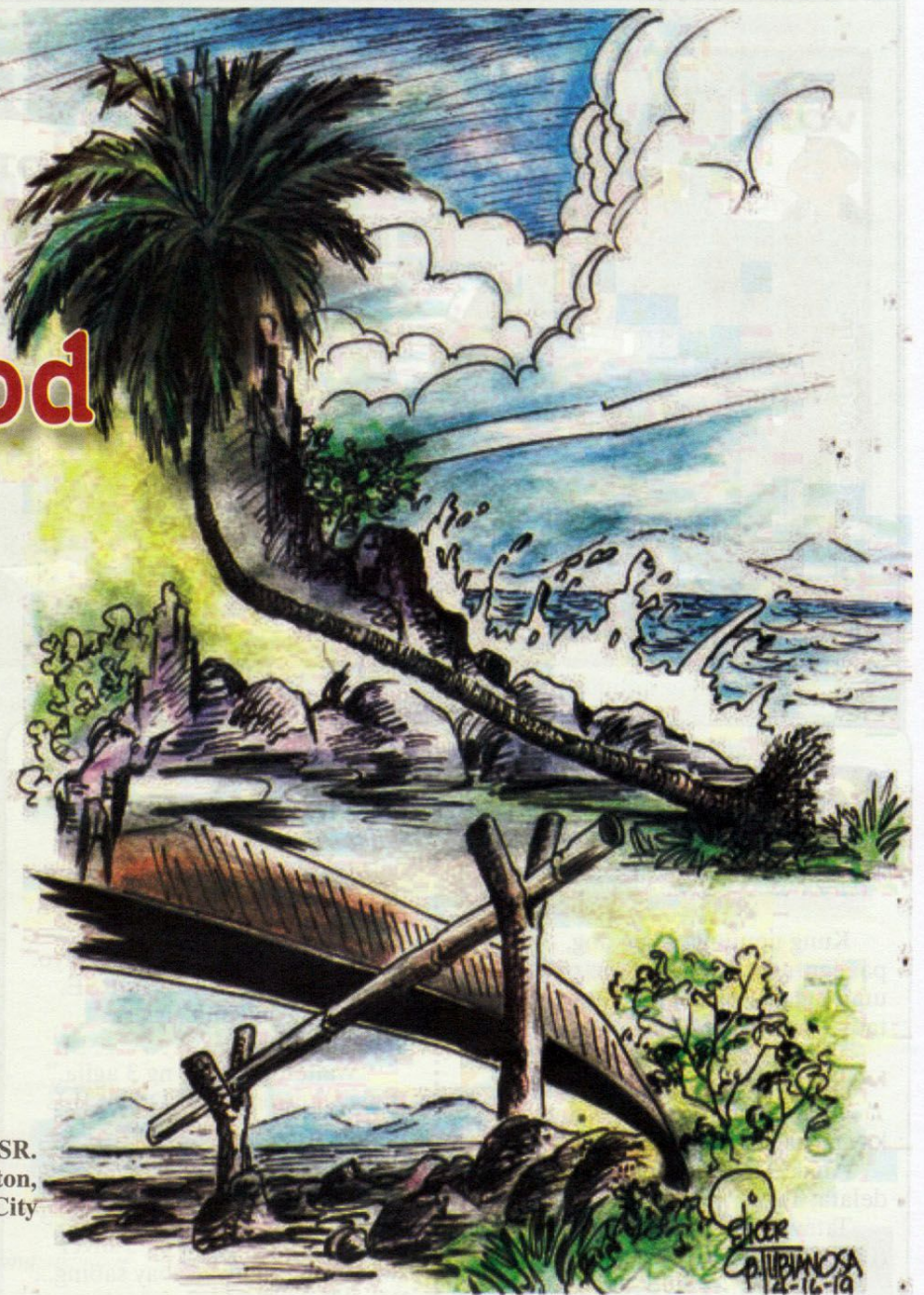
Dagkong Mga Balod

Ang mga gumonhap sagad
Mohadla sa atong kinabuhi
Kini daw kauban na nato sukad sa
Atong paglungtad ning kalibotan
Apan kadaghanan sa mga suliran
Ato da nga mabuntog sa inantigo
Nato nga pagsagubang niana.

Sa sunod nga hugna sa atong kinabuhi
May kaaway nga way usang makabuntog
Ang mabangis nga kamatayon, gusto
Man nato o dili, ang tanan pilit mohapa
Nga bisan ang atong Ginoo way paagi
Sa paglikay sa iyang kabangis!

Sama sa dagkong mga balod
Sa kalawran ug sa hunasan,
Makuyaw ang dagkong mga balod
Sa kalawran apan mas labing mapintas
Ang dagkong mga balod sa hunasan...

RICARDO MALUBAY TUBIO, SR.
Bagong Silang Uno, Brgy. Washington,
Surigao City

Sa Sunod Gula

Balak Novus Ordo Seclorum

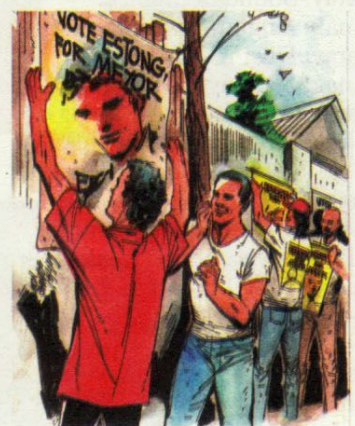
ibutang ta lang nga anaa kita sa bakikaw
/nga kalibotan, sama pananglit ang
Adlaw /dili init, kay kini maoy pundohan
sa ulan...

Sugilanon Panamilit Ni Stephanie

Ug miabot ang panahon nga taposon na
ang tanan...

Sugilanon Si Gaw Estong

Lahi og taras ang matang sa politika
ni Estong...